

**SIKÇA
SORULAN
SORULAR**

**KA
OS
GL**

çocukların ve gençlerin
kültür ve sanat alanındaki
katılımını destekleyen

SIKÇA SORULAN SORULAR

Hazırlayan ve Yayımlayan: Kaos GL Derneği

Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Onuncu Baskı: Mayıs 2022, Ankara

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere-Ankara

Telefon: +90 (545) 340 82 28

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org

Tasarım: Ceket Medya

Baskı: OnAda Tanıtım Basım Pro. Org. San. Tic. Ltd. Şti

Basım Yeri: Atalay Konfeksiyon Matbaacılık Süzgün Cad.

No: 7 Altındağ / ANKARA

Sertifika No: 47911

Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL) tarafından hazırlanıp yayımlanan bu kitapçık parayla satılmaz. İnsan haklarının desteklenmesi ve ayrımcılıklara karşı bilgilendirme amaçlı etkinliklerde serbestçe kullanılabilir ve dağıtılabilir.

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) katkılarıyla, Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmıştır. Bu, yayın içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
TEMEL KAVRAMLAR	6
SIKÇA SORULAN SORULARA CEVAPLAR.....	24
KAYNAKÇA VE OKUMA ÖNERİLERİ	43

SUNUŞ

Elinizde tuttuğunu bu kitapçıkta LGBTİ+ haklarına, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine ilişkin temel kavramlara, sıkça sorulan sorulara verdiğimiz yanıtları inceleyebilirsiniz. Bir başlangıç olarak düşünebileceğiniz bu kitaptaki her tanım ve her cevap aslında kısa bir fragman gibi.

Bu kitapçıkta yer vermeye çalıştığımız kavramlar cinsellik ve cinsiyetlere ilişkin literatürün çok küçük bir kısmını oluşturuyor. Deneyimlerimizin biricikliğinden de anlayabileceğimiz üzere cinsellik ve cinsiyetler sonsuz bir okyanus gibi. Bu okyanustaki bir damla olarak da görebileceğiniz bu kavram seti ve sorulara yanıtları bir başlangıç gibi düşünmek gerekiyor. Çevremizdeki dünyayı anlama, anlamlandırma ve eşitsizlikleri değiştirme mücadelemizde yenilenmeye ve bu kitapçığı güncellemeye devam edeceğiz.

Daha fazlası için danisma@kaosgl.org adresimize yazmaya devam edebilirsiniz. Bize yönelttiğiniz her türlü sorunuza Kaos GL ekibi olarak cevap bulmaya devam edeceğiz.

TEMEL KAVRAMLAR

Cinsel Yönelim: Belli bir cinsiyetteki kişiye ya da kişilere dönük süregelen duygusal, romantik ve/veya cinsel çekimi ifade eder. Kişiler beyanlarıyla cinsel yönelimlerini ifade edebilecekleri gibi etmeyebilirler veya baskı ve şiddet görme ihtimalinden dolayı edemeyebilirler de. Dışarıdan gözlenerek, birtakım kalıp yargı ve önyargılar üzerinden veya varsayımlarla kişinin cinsel yönelimi anlaşılamaz. Bir kişinin kadınsa sadece erkeklerle, erkekse sadece kadınlara karşı süregelen duygusal, romantik ve/veya cinsel çekimini ifade eden heteroseksüellik ile LGBTİ+ kısaltmasındaki lezbiyen, gey, biseksüel kimlikleri ve + şemsiye teriminin içerisinde yer alan kimliklerin bir kısmı cinsel yönelimler arasındadır. Cinsel yönelim çeşitliliği, cinselliğe ilişkin çeşitliliğin doğal bir sonucudur. Cinsel yönelimlerin hiçbirisi diğerinden daha doğal, daha sağlıklı, daha üstün, daha “normal” değildir.

Cinsiyet Kimliği: Kişilerin kendilerini ait hissettikleri ve özdeşim kurdukları cinsiyetlerini ifade eden bir tanımdır. Cinsiyet kimliği dışarıdan gözlenerek, fiziksel ya da fizyolojik özellikler üzerinden birtakım varsayımlar ya da atamalar üzerinden anlaşılamaz. Cinsiyet kimliği, sadece bedenle ilgili olmayıp, psikolojik ve sosyal

yönleri de içeren bir süreç ve terimdir. Cinsiyet kimliği bir yandan kişilerin öz-belirlenim haklarını, kendi bedenleri üzerindeki tasarruflarında özgür olabilmelerini, toplumsal yaşama kendilerini eşit ve özgür hissedebilecekleri şekilde katılabilmelerini de ilgilendiren bir kavramdır.

LGBTİ+: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks kimliklerinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır. Lezbiyen, Gey, Biseksüel, cinsel yönelim; Trans, cinsiyet kimliği; İnterseks ise cinsiyet özellikleri/karakteristiktir. Bu tanımlar dışındaki cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerini kapsama açısından son yıllarda kısaltmanın sonuna “daha fazlası” anlamında + işareti de eklendi. + işareti cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğinin bu kısaltmada yer alan kimliklerden çok daha fazla olduğunu işaret etmektedir.

Eşcinsel: Kendisiyle aynı cinsiyetten kişilere duygusal, romantik ve cinsel yönelim içinde bulunan kişileri tarifler. Homoseksüel (homosexual) kelimesinin Türkçesidir. Zamanında bir tıp terimi olarak kullanıldığından günümüzde “homoseksüel” ile “homoseksüellik” terimleri kullanılmamaktadır. Eşcinsellik, “homosexuality” teriminin birebir çevirisi olduğu halde, “homoseksüellik” terimine yüklenmiş olumsuzluğu taşımadığından Türkiye’deki LGBTİ+ hareket tarafından gerektiğinde kullanımı devam etmektedir. Eşcinsel ifadesi her ne kadar kişinin kendi cinsiyetine dair bir bilgi vermese de;

ataerkil sistemin bir sonucu da olarak kalıp yargılar sebebiyle eşcinsel denildiğinde günlük hayatta daha çok erkek eşcinseller akla gelmektedir. Oysaki eşcinsel kelimesi kişinin cinsel yönelimine dair bir ifadedir ve kişinin cinsiyetine dair bir bilgi vermez.

Lezbiyen: Kadın eşcinsel. Duygusal, romantik ve cinsel yönelimleri kendisiyle aynı cinsiyetten olanlara yönelik kadınları tanımlar. Ancak cinsiyet kimliğinin kişisel ya da toplumsal düzeyde deneyimlenmesi kişilere özgü bir olgu olduğundan, non-binary insanlar da bu terimi sahiplenebilmektedir. Terim, Yunan kadın şair Sappho'nun M.Ö. 6. yüzyılda yaşadığı Lesbos (günümüzdeki adıyla Midilli) Adası'nın isminden gelir. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği'nin "Söylemekten Çekinme: Lezbiyen" broşürünü inceleyebilirsiniz.

Gey: Erkek eşcinsel. Duygusal, romantik ve cinsel yönelimleri kendisiyle aynı cinsiyetten olanlara yönelik erkekleri tanımlar. Ancak cinsiyet kimliğinin kişisel ya da toplumsal düzeyde deneyimlenmesi kişilere özgü bir olgu olduğundan, non-binary insanlar da bu terimi sahiplenebilmektedir. 1970'lerin başında Gey Kurtuluş Hareketiyle (Gay Liberation Movement) ortaya çıktı. Bu süreçte, "homoseksüellik"ten politik bir kopuş olarak kullanıldı. "Homoseksüel" kelimesi, tıp tarafından tanımlanmış olduğu halde, "gey" kelimesi, aynı cinsiyetten insanların birbirlerine karşı duygusal, ro-

mantik ve cinsel yönelimleriyle yarattıkları hayatlarını tanımlamak için, eşcinseller tarafından tanımlandı. Bu kelimenin Türkçeye, İngilizceden olduğu gibi alınması 1980'lere rastlar. İlk kez, 1999'da "Türkiyeli Eşcinseller Buluşması" sonrasında "gay" sözcüğü, Türkçeleştirilerek "gey" olarak kullanılmaya başlandı. Eylül 2006 tarihinden itibaren de Türk Dil Kurumu elektronik sözlüğünde "gey, erkek eşcinsel" olarak tanımlandı.

Biseksüel: Birden fazla cinsiyete duygusal ve/veya cinsel ilgi duyan kişi. Biseksüellik tarihsel olarak iki cinsiyete de çekim duymak olarak tanımlansa da son yıllarda ikili cinsiyet rejimine dair eleştirilerle birlikte, birden fazla cinsiyete çekim duymak anlamında kullanılmaktadır. Kişinin hem kendisiyle aynı cinsiyetten insanlara hem de diğer cinsiyetlere ilgi ve/veya çekim duyması şeklinde de tanımlanır. Biseksüellik, özellikle Avrupa'da şemsiye bir terim olarak kullanılıyor, bu ek-sende politikası yapılıyor. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği'nin "Bi+Seksüeller Burada" broşürünü inceleyebilirsiniz.

Bi+: Birden fazla cinsiyete ilgi ve/veya çekim duyan kişileri tanımlamak için kullanılan şemsiye terim. Biseksüelleri, panseksüelleri, poliseksüelleri, omniseksüelleri, akışkan, queer vb. içeren bir terim olarak da kullanılabilir. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği'nin "Bi+Seksüeller Burada" broşürünü inceleyebilirsiniz.

Trans: Cinsiyeti ve/veya cinsiyet kimliği, doğumda atanan ve varsayılan cinsiyetle uyumlu olmayan kişilerin tümünü ifade eder. Şemsiye bir terim olarak da kullanılır. Kişilere doğumda atanan cinsiyet, bir atama olması ve aslında kişinin kendi iradesini ve hayatını yansıtmaması dolayısıyla birçok durumda doğru olmayabilir. Doğduğunda kendisine “erkek” cinsiyeti atanan ancak kendisi kadın olan kişilere trans kadın, “kadın” cinsiyeti atanan ancak kendisi erkek olan kişilere trans erkek denir. Trans bir cinsiyet kimliğidir ve kişiler kendilerini sadece cinsiyetleri olan ve atanmış cinsiyetle alakası olmayan, beyanlarıyla belirlenen cinsiyet ile tanımlayabilir ve cinsiyet kimliğine ilişkin bir beyanı olmayabilir de... Trans kimlikler herhangi bir cerrahi operasyonu şart kılmaz ancak birçok trans kadın, trans erkek ve trans kişi cinsiyetlerine ilişkin uyum ve/veya geçiş süreci yürütebilir, çeşitli tıbbi ve cerrahi süreçlerden geçmek isteyebilir. Trans terimi cinsiyet kimliği ile ilgili olup, herhangi bir cinsel yönelimi işaret etmez. Trans kişiler heteroseksüel, eşcinsel, biseksüel yönelimlere sahip olabildikleri gibi, bu cinsel yönelimlerin kendilerine yetmediğini veya uymadığını da düşünebilirler. Trans+ ise, trans kişilerin sadece kadın ve erkek cinsiyetlerinde olmadığını görünür kılmak için kullanılan cinsiyet kimliği çeşitliliği ifadesidir.

Transseksüel: “Trans” sözcüğünün aksine transseksüel şemsiye bir terim değildir, daha çok tıp insanlarının

tercih ettiği eski bir terimdir. Hormon terapisi, beden uyum operasyonu, mastektomi gibi tıbbi müdahalelere başvuran ya da buna niyetli kişileri anlatır.

Cinsiyet Geçiş ve/veya Uyum Süreci: Trans kadınların, trans erkeklerin ve transların cinsiyetlerine ilişkin medikal, psikolojik, toplumsal, ekonomik ve hukuksal olarak, çok geniş bir alana yansıyan, bu alanların birbirleriyle ilişkisinden doğan süreçlerini ifade eden bir kavramdır. Bu süreci tarifleyen kavrama ilişkin tartışmalar sürmeye devam etse de daha önce kullanılan “cinsiyet değiştirme” dışındaki geçiş ve uyum ifadeleri literatürde kullanılmaktadır. “Cinsiyet değiştirme” ifadesi ise trans kadın ve trans erkeklerin cinsiyetlerini “gerçek olmayan” olarak işaret ettiği, atanmış cinsiyeti doğru kabul ederek süreci “değıştirme” olarak tariflediği için doğru bir kavram değildir.

Non-binary: Nan baynırı olarak okunan bu kavram ikilik dışı, iki şeyden oluşmayan anlamına gelmektedir. Cinsiyet kimliği bağlamında ise; en genel anlamıyla kendisini geleneksel kadın ve erkek kategorilerinin içinde tanımlamayan insanların cinsiyet kimliğini tarif eder. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği’nin “İkiliğin Dışında ve Ötesinde: Non-binary” kitapçığını inceleyebilirsiniz.

Gender non-conforming: Geniş anlamıyla “gender non-conforming,” cinsiyet ifadesi geleneksel cinsiyet normlarına uyum göstermeyen insanları tanımlar. Tıpkı “non-binary” gibi, “gender non-conforming” de ço-

ğunlukla bir şemsiye terim olarak kullanılmakla birlikte, kimileri bu sözcüğü kendisini cis olarak tanımlayan, ancak giyim tarzı ya da başka çeşitli davranışlar yoluyla cinsiyet kalıplarına başkaldıran insanları anlatmak için kullanmaktadır. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği'nin "İkiliğin Dışında ve Ötesinde: Non-binary" kitapçığını inceleyebilirsiniz.

İnterseks: İnterseks terimi cinsiyet özelliği/karakteristiğine işaret eder. Kişilere doğduklarında atanan eril ya da dişi cinsiyet kabulünün dışında, bu kategorilere varsayıldığı şekilde uymayan ya da her iki kategorinin özelliklerini (kromozomlar, genital organlar ve / veya hormonal yapı) de taşıyan kişilerdir. İnterseks insanlar; genital organlar, kromozom yapısı, gonadlar vb. açısından tipik dişi ve erkek özelliklerini tam olarak göstermeyen cinsiyet karakteristiğiyle doğan insanlardır. Doktorlar çoğunlukla ebeveynlere interseks çocuklar üzerinde cerrahi ve başka tıbbi müdahaleler yapılma- sını, böylece bedenlerinin görünürde "kadın" ya da "erkek" özelliklerine kavuşturulmasını önerir. Pek çok durumda bu müdahaleler tıbben aciliyeti olmayan, gereksizdir müdahalelerdir ve interseks çocuklar büyüdükçe üzerlerinde çok olumsuz etkileri olabilir. Kişilerin beden özerkliklerine müdahale olan bu irade dışı işlemler insan hakları açısından da hak ihlalidir. Daha detaylı bilgi için Kaos GL Derneği'nin LGBTİ'nin İ'si İnterseksler Vardır broşürünü inceleyebilirsiniz.

Aseksüel: Genel olarak cinsel çekim ya da bir başkasıyla gerçekleştirilecek cinsel pratiklere yönelik arzu duymayan insanları tarif etmek için kullanılan bir terimdir. Ancak aseksüellik cinsel çekimin değişkenlik göstermesiyle (sadece belirli koşul ve durumlarda, normatif olmayan biçimlerde vb.) veya böyle bir çekim olmamasıyla tanımlanan geniş bir spektrumdur. Değişen ölçülerde cinsel çekim hisseden ancak bunun için önce duygusal ve romantik bir bağ kurmaya ihtiyaç duyan kişileri tarifleyen demiseksüel, kimi durumlarda ya da zaman zaman cinsel çekim hisseden kişileri tarifleyen gri aseksüel gibi kavramların tamamını içeren bir kavram olarak Ace İngilizce’de kullanılmaktadır. Türkçe literatürde de As olarak kullanılmaya başlamıştır.

Aromantik: Herhangi bir cinsiyetten kişilere romantik çekim hissetmeyen kişi.

Monoseksüel: Tek bir cinsiyetten kişilere duygusal ve/veya cinsel ilgi duyan kişi.

Heteroseksüel: Duygusal, romantik ve cinsel olarak kadınsa sadece erkeklere; erkekse sadece kadınlara yönelmiş olan kişi. Heteroseksüelliğin tek “doğal, normal ve makbul” cinsel yönelim olduğu anlatısı ve zorunlu heteroseksüellik sebebiyle çoğu zaman kişiler kendilerini heteroseksüel olarak tanımlamaya bile gerek duymamaktadır.

Cisgender: Siscendir şeklinde okunur. Sahip olduğu cinsiyet kimliği doğumda atanan cinsiyetle örtüşen kişilere denir. Trans olmamanın tek “doğal, normal ve makbul” cinsiyet kimliği olduğu anlatısı ve ikili cinsiyet rejimi sebebiyle çoğu zaman kişiler kendilerini cisgender olarak tanımlamaya bile gerek duymamaktadır.

Natrans: Cisgender kavramının Türkçesidir. Natrans terimi 2013 yılında kaybettiğimiz trans aktivist Aligül Arıkan tarafından Türkçe literatüre kazandırılmıştır.

Atanmış Cinsiyet: Doğumda ya da daha öncesinde dış genital özelliklere atanan bazı özellikler ve bunlar üzerinden inşa edilen varsayımlardan yola çıkılarak kişilere atanan cinsiyet. Çoğunlukla ikili bir kız ve oğlan / kadın ve erkek ile sınırlıdır. Sıklıkla “biyolojik cinsiyet” ya da “bedensel cinsiyet” ifadeleri kullanılsa da, kişinin kendi iradesi dışında tıp ve toplumsal ön kabuller tarafından atandığı için “atanmış cinsiyet” kavramını kullanmak daha doğrudur.

Toplumsal Cinsiyet: Gender kelimesinin karşılığı olarak Türkçe literatürde kullanılmaktadır. Farklı kültürlerde, farklı coğrafyalarda ve farklı tarihsel zamanlarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklar bütününe ifade eder. Toplumsal cinsiyet kavramı; kadın ve erkeğin toplum içindeki farklı rollerini, sosyal konumlarını, ekonomik ve politik güçlerini yansıtır ve aynı zamanda tüm bunları etkiler. Toplumsal

cinsiyet kavramına görünürlük kazandıran 1970’lerde kadınlık ve erkekliğin toplumsal anlamlarını tartışan feministler olmuştur. Ayrıca, toplumsal cinsiyet, toplumsal önyargı haline gelmiş iki sabit toplumsal cinsiyet kimliği düşüncesinin ötesine geçerek diğer cinsiyetleri ve cinsiyet kimliklerini de içeren bir kavramsallaştırma-
dır. Çoğu zaman kamusal ve özel hayatın hemen her alanında görülen toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri varsayımlar üzerinden “biyolojik cinsiyet farklılıkları” ile temellendirilir. Ancak ataerkil sistem eleştirisi, eşitsizliğin toplumsal olarak inşa edildiğini, toplumsal süreçlerle değiştirilebileceğini ve değiştirilmesi gerektiğini vurgular.

Toplumsal Cinsiyet Rolü: Toplumsal cinsiyetlere atanan rollerin bütününe tarif eder. Kişilere yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları kişiler arasında çoğu zaman bir eşitsizlik ve ayrımcılığa sebep olur. Bu durum, ataerkil toplumdaki cinsiyetçi yaklaşımlardan kaynaklanır.

Toplumsal Cinsiyet İfadesi/Cinsiyet İfadesi: Bir kişinin giyim, kişisel bakım, tavır, sosyal davranış ve diğer faktörler aracılığıyla cinsiyetini dışarıya göstermesi, ‘cinsiyet sunumu’ olarak da ifade edilir. Cinsiyet kimliği, içsel ve yerleşik bir benlik algısına karşılık gelirken, cinsiyet ifadesi kişinin cinsiyet kimliğini dünyaya nasıl sergilediğiyle, yani dışsal olarak nasıl ifade ettiğiyle ilgilidir.

Drag: Cinsiyet ve cinsiyet ifadesine ilişkin performansların tümünü kapsayan çatı bir kavramdır.

Heteronormativite: Heteroseksüelliğin tek normal cinsel yönelim olarak görülmesi, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes heteroseksüelmiş gibi kabul edilmesidir. İnsanların kadın ve erkek olarak ikiye ayrılmasını; cinsel ilişkilerin/evliliklerin sadece ve sadece kadın ve erkek arasında olabileceğini iddia eden inançlar, düşünceler, normlar bütünüdür. Heteronormativite bu normlar bütünü üzerinden bütün bir toplumsal yapıyı inşa eder.

Heteroseksizm: Heteroseksüelliği bir zorunluluk olarak gören ve tek varoluş biçimi olarak dayatan heteroseksizm bir ayrımcılık ideolojisidir. Cinsiyetçilik ve ikili cinsiyet rejimi ile yakından ilişkilidir. Heteroseksizm doğa, normal, üstün ve kabul edilir olan cinsel yönelimin heteroseksüellik olduğunu öne süren; heteroseksüel olmayan her türlü davranış, kimlik veya ilişkiyi damgalayan, reddeden ve aşağılayan ideolojik sistem anlamına gelir. Cinsiyetlere heteroseksüel cinsel yönelim dayatan heteroseksizm, baskı, eşitsizlik ve şiddet yaratan bir ayrımcılık ideolojisidir.

İkili cinsiyet rejimi: Atanmış cinsiyetler üzerinden sadece iki cinsiyet olduğunu, bunun kadın ve erkekten ibaret olduğunu öne süren ve bunu bir zorunluluk olarak dayatan baskı biçimine verilen isimdir. Cinsiyetin, toplum-

sal bir sistem aracılığıyla maskülen/erkek ve feminen/kadın şeklinde birbirine karşıt olarak konumlandırılan iki form ile sınıflandırılmasıdır. Bu rejim aynı zamanda cinsiyetlere “biyolojik” bir öz atfeder, bu öz üzerinden toplumsal cinsiyetin inşa edildiğini savunur, toplumsal cinsiyeti birbirine karşıt ve tamamen farklı olduğunu öne sürdüğü iki cinsiyetle sınırlar. Bu model bu ikiliğin dışındaki non-binary gibi kimlikleri yok saymanın yanı sıra, cinsiyetçilik, heteroseksizm ve cisseksizmin sürekli yeniden üretilmesine yol açar. Cinsiyeti kişilere atanan cinsiyete indirgeyerek bir yandan trans kadınların, trans erkeklerin ve transların cinsiyetlerini de kendi beyan ve iradeleri dışında tanımlar ve bu tanımlar üzerinden eşitsizlik yaratır. İkili cinsiyet rejimi bir yandan da tek tip bir “kadınlık” ve “erkeklik” tanımı yaparak bu tanımlara roller de atar.

Cisnormativite: Cisgender olmanın tek normal cinsiyet kimliği olarak görülmesi, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes cisgender cinsiyet kimliğindeymiş gibi kabul edilmesidir. Bu normatif anlayış cisgender olmayan kimliklerin görünmez kılınmasına neden olduğu gibi cisgender kimliğin trans kimliğinden daha üstün olduğu varsayımına da dayanır. Bütün bir toplumsal yapıyı inşa eden cisnormativite, trans kimlik ve deneyimleri ikincilleştirir ve bir yandan da trans kimlikleri cisgender kimlik üzerinden anlamlandırır, cisgender olmayı merkeze alır.

Cisseksizm: Cis insanların üstünlüğüne, cis insanların cinsiyetlerinin translardan ve cis olmayan herkesten daha “doğru, doğal ve gerçek” olduğuna yönelik ayrımcılık ideolojisi. Bütün bir toplumsal hayatı cis insanlara göre tasarlayarak bir yandan transların varlığını yok sayar; diğer yandan ise transların cislerle eşit olmadığı ayrımcılığı üzerinden baskı ve şiddet mekanizmaları yaratır. Cisseksizme örnek olarak cisgender insanlara ayrıcalıklı /öncelikli muameleyi onaylayan davranışlar bütünü, cisgender olmanın bir şekilde trans olmaktan daha iyi ve daha ‘gerçek’ olduğu düşüncesini güçlendiren söylem ve eylemler gösterilebilir.

Monoseksizm: Herkesin tek bir cinsiyete yöneldiği varsayımına dayanan ayrımcılık ideolojisi. Bu ayrımcı ideoloji varsayımın yanı sıra sürekli olarak toplumsal yapıyı herkesin tek bir cinsiyete yönelmesi gerektiği üzerinden de inşa eder. Bi+ yelpazesindeki kişilere dönük önyargılar üretir. Toplumsal anlamda biseksüellere ve monoseksüel olmayanlara karşı ceza, monoseksüellere ödül vadetmeyi içerir. Daha detaylı bilgi için bitopya.org internet sitesini ve/veya Kaos GL Derneği’nin “Bi+-Seksüeller Burada” broşürünü inceleyebilirsiniz. Monoseksizm çoğu zaman “atanmış cinsiyeti” esas olarak transfobiyle de işbirliği yapar.

Alloseksizm: Cinsel çekim duymayı bir norm olarak inşa ederek, toplumsal hayatı tüm insanların başkalarına karşı cinsel çekim duyacağı varsayımıyla düzenleyen ayrımcılık ideolojisi.

Amatoseksizm: Romantik çekim duymayı bir norm olarak inşa ederek, toplumsal hayatı tüm insanların başkalarına karşı romantik çekim duyacağı varsayımıyla düzenleyen ayrımcılık ideolojisi.

Homofobi: Bu terim, eşcinsellere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Eşcinselleri ve eşcinselliği aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir. Bireysel ve psikolojik bir korkudan ziyade, toplumsal hiyerarşilerden güç alan, o hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten bir toplumsal olgudur. Homofobi adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur. Homofobi kavramı bir süre özellikle sosyal psikolojide tüm LGBTİ+'lara karşı nefret ve önyargıyı tanımlayan bir kavram olarak görülse de, homofobi, bifobi ve transfobi birbiri ile ilişkili ancak ayrı kavramlardır.

Lezbofobi: Bu terim, özel olarak lezbiyenlere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Lezbiyenleri ve lezbiyen olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir. Bireysel ve psikolojik bir korkudan ziyade, toplumsal hiyerarşilerden güç alan, o hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten bir toplumsal olgudur. Lezbofobi adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur.

Geyfobi: Bu terim, özel olarak geylere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Geyleri ve gey olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir. Bireysel ve psikolojik bir korkudan ziyade, toplumsal hiyerarşilerden güç alan, o hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten bir toplumsal olgudur. Geyfobi adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur.

Bifobi: Bu terim, biseksüellere ve bi+ şemsiyesi altındaki kimliklere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Biseksüelleri ve biseksüel olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir. Bireysel ve psikolojik bir korkudan ziyade, toplumsal hiyerarşilerden güç alan, o hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten bir toplumsal olgudur. Bifobi adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur.

Transfobi: Bu terim, trans kadınlara, trans erkeklere ve trans şemsiyesi altındaki kimliklere yönelik önyargı ve nefreti anlatır. Transları ve trans olmayı aşağılayan, hakaret ya da komedi unsuru olarak gören söylem ve eylemlerin tümünü içerir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile yakından ilişkilidir. Bireysel ve psikolojik bir korkudan ziyade, toplumsal hiyerarşilerden güç alan, o hiyerarşileri sürekli olarak yeniden üreten bir toplumsal olgudur. Transfobi adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur.

Mizojini: Çeşitli kadınlık deneyimlerine ve feminen olana dönük düşmanlığı ifade eden nefret biçimidir. Hedefinde cinsiyet kimliği kadın olan kişiler ve feminen kişiler yer alır. Mizojini adil ve özgür bir yaşamı savunan herkesin sorunudur.

İnsan Hakları: İnsan hakları cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet özellikleri, ulus ya da etnik köken, renk, din, dil, engellilik, yaş, sağlık statüsü ya da herhangi bir diğer statüye bakılmaksızın tüm insan varlığına ait olan hakları ifade eder. İnsan hakları, herkesin onur bakımından eşit olduğunu vurgular. Bu haklar evrensel-dir, devredilemez, birbiriyle ilgili, birbiriyle bağlantılı ve bölünemezdir. İnsan hakları başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere pek çok uluslararası ve bölgesel insan hakları sözleşmesiyle garanti altına alınmıştır.

Ayrımcılık: Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Komitesinin Genel Yorumu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Kararları ve Avrupa Birliğinin (AB) Ayrımcılığa Karşı Yönergeleri birlikte düşünüldüğünde, “ayrımcılık” terimi, ayırma, dışlama, kısıtlama veya “ırk”, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet özellikleri dil, din, etnik, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum, siyasi veya diğer görüşlere dayalı olarak gerçekleştirilen ve bütün hak ve hürriyetlerin herkes tarafından tanınmasını ve kullanılmasını engelleyecek veya tanınmasını ve kullanılmasını sınırlandıracak ayrımcılığı kast etmektedir.

Önyargı: Bir grup veya o grubun üyelerine ya da üyesi olduğu varsayılan kişilere karşı genelde negatif bir ön değerlendirme olarak tanımlanır. Psikolojide genelde kullanıldığı şekliyle önyargı, sadece bir fikir ya da inanç üzerine bir beyanat değil, hor görme, sevmeme ve nefret gibi duyguları içeren bir tutumdur.

Kalıp Yargılar: Kalıp yargılar (stereotipler) bir grubun üyeleri hakkında genellemeler ya da daha çok aşırı genelleme anlamına gelir. Önyargıda olduğu gibi bu genellemeler de bazen olumlu olabilir ancak çoğunlukla olumsuzdur.

Damgalama: Sosyal bilimlerde kişinin toplumsal kişiliğini olumsuz yönde etkileyen bir etiket; kişinin toplum tarafından reddedilmesine yol açan fiziksel veya davranışsal özellikleridir. Sakatlık, nöroçeşitlilik, sabıka, farklı bir engele, ırka, dine, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip olma, HIV’le yaşama vb. buna birer örnektir. Damgalama, ayrımcılık, tecrit edilme, öz-imajın ve öz-saygının yara alması gibi çeşitli ekonomik, sosyal ve ruhsal sonuçlara yol açabilir.

Nefret Suçu: Suç mağdurunun “ırk”, etnik köken, din, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellik durumu gibi özelliklerinden dolayı hedef alındığı suçlardır. LGBTİ+’ların maruz kaldığı hakaret, yaralama, öldürme, soygun, gasp, kötü muamele veya işkence, taciz veya tecavüz bilinen nefret suçlarıdır. Eğer bu suç

bir defaya mahsus olarak işlenmemişse ve süreklilik arz ediyorsa, suç işleyenler nefret grubu olarak adlandırılır. Bu suçları engellemeye ve suç işleyenleri cezalandırmaya yönelik düzenlenmiş yasalara ise nefret suçları mevzuatı denir. TCK'nın ayrımcılığı düzenleyen 122. Maddesi "Nefret ve Ayrımcılık" adını aldığı halde cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri korumaya dahil edilmemiştir.

SIKÇA SORULAN SORULARA CEVAPLAR

LGBTI+ olmak dışarıdan fark edilebilir mi?

Hiç kimsenin cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliği dışarıdan “fark edilebilir” değildir. Saç modeli, giyim tarzı, tavrı, dünya görüşü gibi şeyler karakteristik özellikleri ve performansı ifade eder. Performans, kimlik hakkında bilgi vermez. Benzer şekilde cinsiyetlere atadığımız rol ve davranışlar üzerinden varsayımında bulunamayız. Bunların hepsi çoğu zaman ataerki, heteroseksizm ve ikili cinsiyet rejiminden kaynaklı önyargılarla yapılan atamalardır. Kişi ancak cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliğine ilişkin bir beyanda bulunuyorsa bilgi sahibi olabiliriz.

Bir insan lezbiyen, gey, biseksüel ya da trans olduğunu ne zaman anlar?

Her lezbiyen, gey, biseksüel ya da trans kişi biriciktir. Herkesin kendini keşfetme süreci farklıdır. Bir eşcinsel kendini bildi bileli eşcinsel olduğunu farkında olabilir, bir başka eşcinsel bunu ergenlik yıllarında, bir başkası üniversite yıllarında veyahut daha sonra fark edebilir. Aynı deneyim çeşitliliği biseksüel ve trans insanlar için de geçerlidir. Yani, genel bir anlama şekli ve zamanı

yoktur, kişiden kişiye değişiklik gösterir. Cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliğine dönük baskı ve damgalama, bilgi eksikliği, toplumda ve eğitim sisteminde görünmez kılınması da bu süreçleri etkileyebilir. Yanı sıra dışarıdan “tanı” koymak, “adlandırmak” homofobik, bifobik ve transfobik yaklaşımların tezahürleri olabilir.

Eşcinselliğinizin nedenini araştırdınız mı?

Eşcinselliğin nedeni, iki yüzyılı aşkın bir süredir araştırılıyor. Bir olgunun nedenini merak etme ihtiyacımız, onu değiştirme isteğimizle şekillenir. Eşcinselliğin nedenini bulmaya ilişkin hiçbir araştırma bugün, “eşcinselliğin nedeni budur” diyemiyor. “Heteroseksüelliğin nedenini” değil de “eşcinselliğin nedenini” araştırma çabası, bizim eşcinselliği “normal olmayan, doğal olmayan” bir olgu olarak algıladığımız sonucunu çıkarır. Bu sonuç homofobik bir sonuçtur. Homofobi adil ve özgür bir yaşam savunan herkesin sorunudur.

Eşcinsellik genetik mi, çevresel mi, yoksa psikolojik mi?

Eşcinselliğin nedenine ilişkin yapılan hiçbir araştırma eşcinselliğin, heteroseksüelliğin, biseksüelliğin nedenini açıklayamamaktadır. Pozitif bilimler, açıklayamadıkları olgular için “çoklu neden” kuramı ile hareket etmektedirler. Yani eşcinselliğin, biseksüelliğin, heteroseksüelliğin nedeni genetik, çevresel, psikolojik vs. olabilir ya da hiçbiri olmayabilir. Ancak bizim sorgulama-

mız gereken, eşcinselliğin nedeni değil, eşcinselliği bir nedene bağlama ihtiyacı duyuyor olmamızdır. Cinsel kimlik, kişisel ya da toplumsal düzeyde deneyimlenmesi karmaşık bir olgu olduğundan belirli nedenlere bağlamak damgalamaya sebep olacaktır.

Küçükken tacize/tecavüze mi uğradın?

Eşcinsel ve biseksüelliğin “normal bir yönelim olmadığı”, trans olmanın “normal bir cinsiyet kimliği olmadığı” mutlaka kötü bir deneyim sonrasında ortaya çıktığına ilişkin yaygın düşüncenin arkasında, ayrımcılık yatar. Cinsel şiddet ile cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği arasında birinin diğerini belirlediği bir ilişki yoktur. Bu yaklaşım bir yandan da cinsellik ile cinsel şiddet arasındaki farkı belirsizleştirir, cinsel şiddetin cinsellik değil de şiddet olduğu gerçeğinin üstünü örter. Öte yandan LGBTİ+’ların, LGBTİ+ olmayanlara göre cinsel şiddet de dahil her türlü şiddete daha açık hale getirildiği, haklarına ve toplumdaki eşit varlığına dönük müdahalelerin cinsel şiddet de dahil tüm şiddet türlerini yaygınlaştırdığı bir gerçektir.

Tarihimizde böyle bir şey yok. Batı’dan mı yayıldı acaba?

Araştırmalar gösteriyor ki insanlık tarihi boyunca cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliği her coğrafyada hep vardı. Bu soru, LGBTİ+ olmayı kendinden dışarı iterek onu düşmanlaştırmanın da bir ürünüdür.

LGBTİ+'ların dini inancı var mı?

Toplumun her kesiminde LGBTİ+'lar var olduğuna göre, her çeşit dini inançtan LGBTİ+'lar vardır. LGBTİ+ kişiler içinde Müslüman, Yahudi, Budist, Hristiyan ya da başka bir dini inancı olanlar olabileceği gibi, agnostik, deist, ateist olanlar da vardır. Burada önemli olan, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği üzerinden ortak paydası olan bir grubu diğer özellikler açısından da genelleme yaklaşımının yanlış olduğunun farkına varılması gerektiğidir. Ayrımcılık çoğu zaman ayrımcılığa maruz bırakılan grubu homojen görme eğilimindedir.

LGBTİ+ olmak suç mu?

Tarihin farklı dönemlerinde, farklı ülkelerde, LGBTİ+'lar sırf cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle hapse atılmış, öldürülmüş, işkenceye maruz kalmışlardır. Örneğin, Almanya'daki Nazi döneminde eşcinsellik suç sayılmış ve soykırım eşcinsellere de uygulanarak toplama kamplarında imha edilenler arasında eşcinseller de yer almıştır. Dünya'nın çeşitli ülkelerinde eşcinsellik ve trans olmak hâlâ suç sayılabiliyor ve ölüm cezasına varana kadar çok çeşitli şekillerde cezalandırılabilir. Ancak LGBTİ+ olmak Türkiye'de suç değil. Yani eşcinselliği yasaklayan herhangi bir kanun maddesi bulunmuyor. Bunun yanında, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıktan koruyacak yasalar da henüz Türkiye'de mevcut değil. Bu nedenle,

yasalardaki bazı boşluklar ya da yoruma açık “genel ahlak” gibi kavramlar homofobik, bifobik ve transfobik yorumlamalarla LGBTİ+’ların aleyhine uygulamalara yol açabiliyor ve LGBTİ+’lar sırf cinsel yönelimleri ya da cinsiyet kimlikleri nedeniyle hukuksal süreçte ayrımcılığa uğrayabiliyorlar ve adil yargılanma hakları ellerinden alınabiliyor.

İnsanlar neden LGBTİ+ olmayı şaka boyutuna taşıyor?

Ötekileştirme araçlarından biri olarak da kullanılan mizah, her toplumda önyargıları besleyen, stereotipler yaratarak ayrımcılığı meşrulaştırmanın araçlarından biri olmuştur. Dil, ayrımcılığın kurulduğu ve yerleştiği alanlardan biridir. Hiçbir şaka sadece şakadan ibaret değildir. LGBTİ+ olmanın karikatürize edilmesi LGBTİ+’ları ötekileştirmenin araçlarından biridir; homofobik, bifobik ve transfobik söylemleri yeniden üretir.

İlişkilerde birinin muhakkak daha baskın olması gerek, eşcinsel ilişkide kim kadın kim erkek oluyor?

Aynı cinsiyetten kişiler arası duygusal / cinsel ilişkilerde birinin “erkek” diğerinin “kadın” olması gerekmez. Ancak çift olmanın tek yolunun “heteroseksüel ilişki” olduğunu düşünenler, ilişkide kadın – erkek denge şartını ararlar. Bunun heteroseksist düşünce biçiminin bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz. “Baskınlık”, “sertlik”, “naiflik”, “edilgenlik” gibi tanımlanan özellikler, karak-

teristik özelliklere girer. Bir kişinin bu karakteristik özelliklere sahip olması; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini belirlemez, ilişkisinde/ lerinde tanımladığı cinsiyet ifadesini değiştirmez ya da simgelemez.

Eşcinsellik bir zihinsel hastalık mıdır ya da duygusal bir problem midir?

Hayır. Psikologlar, psikiyatrlar ve diğer sağlık uzmanları, eşcinselliğin hastalık, zihinsel bozukluk ya da duygusal bir problem olmadığında hemfikirdirler. Yapılan yansız araştırmalar eşcinsel yönelimle duygusal ya da sosyal problemler arasında herhangi bir bağın olmadığını göstermiştir. Amerikan Psikiyatri Birliği 1973 yılında yeni araştırmaların önemini tüm zihinsel ve ruhsal hastalıkları içeren resmi el kitabından “eşcinsellik” terimini çıkartarak onayladı. 1975 yılında ise Amerikan Psikoloji Birliği bu değişikliği destekleyen bir karar çıkarttı. 17 Mayıs 1990 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü eşcinselliği hastalıklar listesinden çıkardı. LGBTİ+’ların maruz kaldığı nefret, ayrımcılık ve hak ihlallerine kamunun, yetkililerin, medyanın, politikacıların dikkatini çekmek için, 2004 yılından beri, bugün dünya genelinde kutlanıyor.

Eşcinsel ya da biseksüeller iyi ebeveyn olabilirler mi?

Evet. Eşcinsel, biseksüel ve heteroseksüel ebeveynlerce yetiştirilen çocukların karşılaştırdığı çalışmalar sonucunda iki gruptaki çocuklar arasında zekâ, psi-

kolojik uyum, sosyal uyum, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurma, toplumsal cinsiyet rol kimliklerin gelişimi ya da cinsel yönelimin gelişimi bakımından hiçbir fark bulunmamıştır.

Neden eşcinsel ya da biseksüeller cinsel yönelimlerini başkalarına açıklıyorlar?

Toplumda yok sayılan, baskılanan bir cinsel yönelimi başkalarıyla paylaşmak hem bu baskıyı değiştirme yolunda önemli bir adımdır hem de birçok durumda açıklanmadığında otomatik olarak heteroseksüel varsayılmanın önüne geçilebilir. Açılma denen süreçler biricik süreçlerdir ve herkesin açılma ya da açılmama konusunda iradesi ve motivasyonları kendine has olabilir. Ancak zorunlu heteroseksüellik dediğimiz herkesi heteroseksüel varsaymaya karşılık açılmak politik bir eylem olarak da görülebilir. Kimseyi heteroseksüel varsaymadığımız bir toplumsal düzleme ulaştığımızda belki açılmak gereksiz bir eyleme dönüşecektir ancak o güne kadar açılmanın kendisi varsayılmaya karşı bir irade beyanıdır.

Kimi eşcinsel ve biseksüeller için açılma süreci neden zordur?

Yanlış stereotipler ve önyargılar eşcinsel ve biseksüeller için açılma sürecini duygusal problemlerin ve kimi durumlarda şiddetin yaşanabildiği zorlu bir süreç haline getiriyor. Eşcinsel ve biseksüellerin ayrımcılığın ve şiddetin hedefinde olması da açılma sürecini zorlaştırır.

Eşcinsellik uzmanlarca değiştirilebilir bir kimlik midir?

Eşcinsellik, uzmanlarca ya da herhangi bir dış müdahale ile değiştirilebilen bir kimlik değildir. Heteroseksüelliği tercih edilmesi gereken bir yönelim olarak göstererek ona teşvik etmek amacıyla bireyin cinsel yönelimini değiştirmeye yönelik müdahaleler, ruh sağlığının kötü yönde etkilenmesine yol açar. Bilimsel dayanak ve klinik kullanışlılıktan yoksun olan bu müdahaleler, günümüzde birçok ülkede yasaklanmıştır. Değiştirilebilirlik sorusunun kendisi eşcinselliği istenmeyen, düzeltilmesi gereken bir durum olarak varsayar ve bu varsayımın kendisi dahi homofobidir.

Doğada eşcinsellik yok, doğanın dengesini bozmaz mı bu?

Doğada birçok farklı canlı türünde eşcinselliğin olduğu araştırmalarla kanıtlanmıştır. Dolayısıyla, eşcinselliğin doğanın dengesini bozduğu düşüncesi büyük bir yanılgıdır; eşcinsellik doğaya ait bir gerçekliktir. Eşcinselliğin insan soyunun sonunu getireceğine yönelik komplo teorisi de, cehaletten kaynaklanır.

Eşcinsel olmak günah mı?

Eşcinsellik üzerinden yapılan tartışmalarda kutsal kitaplarda yer alan bazı bölümlerden bahsedilmektedir. Bu konu farklı dinlerde farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Eşcinselliğin yasaklandığını savunan yorumların yanında, bu yasaklamanın rıza dışında gerçekleşen

ilişkilere yönelik olduğunu savunan yorumlar da mevcuttur. Direkt olarak kutsal kitapta eşcinsel yönelimin günah olarak tanımlandığı ve cezalandırılması gerektiğine dair bir cümle geçtiği konusunda uzlaşısı söz konusu değildir. Eşcinselliği günah olarak değerlendiren dini otoriteler yanında, bir kişinin cinsel yöneliminin o kişiyi günahkâr olarak tanımlamayacağı görüşü de, son dönemde bazı dini otoritelerce konu edinilen bir gündem olmuştur. Dinin eşcinselliğe ilişkin yorumları daha çok o toplumun dine yüklediği kültürel anlamlardan doğru ortaya çıkabilmektedir.

Eşcinseller neden bu kadar sekse düşkün?

Eşcinsellerin sekse düşkün olduklarına ilişkin bilimsel hiçbir veri yoktur. Bu, tamamen eşcinsellere yönelik bir önyargıdan kaynaklanmaktadır. Heteroseksüeller için cinselliğin olmadığı hal sorunlu olarak kabul edilmekte iken eşcinsellerin cinselliği düşünüyor olmasının sorun olarak görülmesi, eşcinsellerin cinsellik alanında maruz kaldıkları ayrımcılığın bir göstergesidir. Yanı sıra seks düşkün olmanın da kötü bir şey olduğunu ima eden ahlakçı yaklaşımın da bir ürünüdür. Sekse düşkün olmak da olmamak da kötü değildir.

Homofobik insanların genelde içten içe gizli eşcinsel olduğu söylenir. Ne kadar doğrudur?

Toplumsal yapı, herkesi, bütün toplumu, bütün toplumsal ilişkileri homofobik bir hale getiriyor. Tabii ki

bütün bu ilişki ağlarında yetişen eşcinseller de homofobileriyle yüzleşmeleri gerekebilir. Ancak bütün homofobiklerin “gizli” eşcinsel olduğunu söylemek, eşcinsellere yönelik şiddetin toplumsal bir sorun değil, eşcinseller arasında bir sorun olduğunu öne sürmek anlamına gelebilir. Yanı sıra, bir grubun kendilerine dönük ayrımcılığın da faili olduğunu öne süren mantıksız bir yaklaşımdır.

Kadın kadına nasıl oluyor?

Her cinsel eylemin biricikliğini esas aldığımızda; kadın kadına ya da başka cinsiyetler arası cinsel birlikteliğin tanımını yapmamız mümkün değildir. Cinsel eylemin biçimini, o eylemi gerçekleştiren kişiler belirler. Bu sebeple “Kadın kadına sevişmek şöyledir” diyebileceğimiz bir tanım hiçbir zaman gerçekliğe değmez. Cinsel eylemin, sonunu ve sınırını partnerlerin belirlediğini akıldan çıkarmayarak, kadın kadına birlikteliklerin yine o birlikteliği yaşayan kadınlar tarafından uçsuz bucaksız bir performans denizinde belirlendiğini bilmemiz yeterli.

Penetrasyon gerçekleşmeden seks eksik olur, lezbiyenler dildo/strap-on kullanıyorlar mı?

Dildo ve strap-on gibi penetrasyon opsiyonu olan seks oyuncakları, kullanmak isteyen herkes içindir. Penetrasyon, kişilerin (kadın, erkek ya da non-binary fark

etmeksizin) tercih edebileceği bir cinsel eylem biçimidir. Lezbiyenler, diğer herkes gibi, penetrasyonu tercih edebileceği gibi etmeyebilir.

Bütün kısa saçlı kadınlar lezbiyen midir?

“Kısa saç” stiline, bir lezbiyen saç modeli olduğu yönünde yanlış bir algı vardır. Saçları kısa, uzun fark etmeksizin kişi kendini ancak lezbiyen olarak tanımlıyorsa lezbiyendir.

Lezbiyenlerin görünmez olmasının sebebi sayıca az olmaları mıdır?

Herhangi bir şehirde, ülkede, bölgede, kıtada; dünyada kaç tane lezbiyen olduğu hiçbir zaman hesaplanabilecek bir alan değildir. Ancak açık kimlikli lezbiyenler üzerinden görünürlük ve görünmezlikten söz edilebilir. Bu sebeple, lezbiyenlerin sayıca az olmaları sebebiyle görünmez olduğu iddiası yanlış olur. Lezbiyenlerin görünmez olduğu düşüncesi ataerki ve cinsiyetçilik ile de çok yakından ilişkilidir.

Kadın kadına ilişkiler daha duygusal mı olur?

Kadın kadına ilişkilerin daha “duygusal” ya da daha “yumuşak” olduğu iddiası toplumda kadınlara biçilmiş cinsiyet rolleriyle ilgilidir. Bu iddia, “anaç”, “romantik”, “duygusal”, “sevgi dolu” ya da “zararsız” olduğu cinsiyetçi önyargıların bir ürünüdür. Kadın kadına ilişkilerin,

herhangi karma başka bir ilişki türünden daha “duygusal” olduğunu söylemek bu sebeple yanlış olur.

Lezbiyenler toplumda geylere oranla daha hoşgörüle mi karşılanır?

Geyler ve lezbiyenler, kadın ve erkek kimlikleri üzerinden homofobinin farklı çeşitleriyle karşılaşılıyor olabilir. Farklı tür ayrımcılıklara uğruyor olmak, heteroseksist düzende bir kimliği diğerinden daha ayrıcalıklı kılmaz. Bu sebeple, lezbiyenlerin toplumda geylere oranla “daha hoşgörüle” karşılandığı iddiası yanlıştır.

Biseksüeller sadece kadın ve erkeklerden mi hoşlanır? Bu durum ikili cinsiyet rejimini desteklemez mi?

Biseksüellik birden fazla cinsiyetten hoşlanmak demektir, sadece “kadın” ve “erkek”ten hoşlanmak anlamına gelmez. “Biseksüel” kavramının çıktığı dönem cinsiyet politikaları ikili cinsiyet üzerinden tanımlandığı için “kadınlardan ve erkeklerden hoşlanmak” tanımı uzun süre kullanılmıştır. Güncel tanımı ikili cinsiyet rejimini destekler nitelikte değildir.

Biseksüeller bir tarafı seçemedikleri için kararsızlık yaşıyor olabilirler mi?

Biseksüeller de tıpkı diğer cinsel yönelimler gibi bir “taraf” seçmek zorunda değildirler. Monoseksüel olmamaları onları kararsız yapmaz.

Biseksüeller aldatır mı, çok mu sadakatsizdirler?

Biseksüeller de diğer cinsel yönelim ve kimlikteki insanlar gibi çeşitlidir. Aldatma, sadakat gösterme gibi özellikler karakter özelliklerine girer. Cinsel kimlikle alâkalı değildir.

Biseksüeller kadınlardan mı daha çok hoşlanır, erkeklerden mi?

Bunun genelleştirebileceğimiz şekilde belli bir oranı yoktur ve olması da beklenmemelidir. Kişiye monoseksüel olmadığı için bu şekilde bir karşılaştırma şart koşulamaz. Bir yandan biseksüellerin deneyimleri çeşitlidir. Hoşlantıların yoğunluğu zamanla değişebilir. Örneğin, bir biseksüel, erkeklerden daha fazla hoşlanmayı deneyimlerken hayatının başka bir döneminde erkeklerle hiç ilişkilenebilir. Bunlar kişiden kişiye değişebilen deneyimlerdir.

Biseksüeller yarı heteroseksüel yarı eşcinsel midir?

Biseksüeller başka cinsel yönelimlerin “yarısı”, kesişim kümesi değil, kendi cinsel yönelimleriyle tamdır.

Biseksüeller hem kadın hem erkek midir?

Biseksüellik cinsel yönelimdir kişinin insanlara duyduğu cinsel/romantik/entellektüel çekimi imler; beden anatomisi ya da cinsiyet kimliğini değil.

Biseksüeller çok eşli midir?

Tek eşli ya da çok eşli olmak; kapalı bir ilişki ya da açık bir ilişki yaşamak kişisel bir özellik olabilir. Kişinin hangi cinsiyetlerle ilgilendiği ile ilgili değildir.

Trans olduğunuzu nereden biliyorsunuz?

Pek çok insan çocukluğundan itibaren trans olduğunu bilir. Bazı trans insanlar, yaşamlarının ileriki dönemlerine dek trans olmanın ne anlama geldiğine dair dil ve kavrayışa sahip olmazlar. Ne var ki, çoğunlukla doğuştan gelen ve benlik duygunuzun merkezinde yer alan bir durumdur bu. Bir heves, “bir yaşam tarzı seçimi” ya da dönemsel olarak gelip geçen bir durum değildir.

Kim olduğunuzu tanımlayan ve değişmesi mümkün olmayan bir ögedir. Olduğunuzu bildiğiniz cinsiyet kimliğiyle tanınmamanızın son derece zararlı etkileri vardır.

Trans kadınlar kadın mıdır? Trans erkekler erkek midir?

Amasız ve istisnasız evet. Trans kadınlar kadındır, trans erkekler erkektir. Trans, cis gibi bir cinsiyet kimliğidir. Trans kadınların cinsiyet kimliği trans iken, cinsiyetleri kadındır. Trans erkeklerin cinsiyet kimliği trans iken, cinsiyetleri erkektir. Trans kadınları “daha az kadın” ya da trans erkekleri “daha az erkek” görmek, kişilerin kimlik, yaşam ve iradelerini yok saymak demektir. Transfobik ve cinsiyetçi bir yaklaşımdır.

Trans olmak için cinsiyet uyum/geçiş ameliyatı geçirmiş olmanız mı gerekiyor?

Cinsiyet geçiş ve/veya uyum süreci denilen süreç sadece cerrahi operasyonlardan değil; hormon terapisi, psikososyal ve hukuki süreçler gibi çok daha geniş süreçlerden oluşur. Her trans kişinin deneyimi de, istekleri de biriktir. Haliyle bütün translar için bu süreçlere dair genelleyici bir yaklaşım doğru değildir. Trans olmak belirli vücut uzuvlarına sahip olmak (ya da olmamak) değildir. Bazı translar için cinsiyet uyum ameliyatı kimliklerinin önemli bir parçasıdır. Bugün bu ameliyata erişim son derece zor, transların ihtiyaç duydukları hizmetleri alabilmeleri için ciddi maddi yatırım yapmaları gerekiyor. Cerrahi operasyonlar ne olursa olsun, trans olmanın önkoşulu değildir. Kişilerin bedenleri ve tıbbi geçmişlerine ilişkin konular da kimseyi ilgilendirmez. Cis birine sormayı düşünmediğimiz bir soruyu, trans bir kişiye de sormamamız gerekir.

Translar eşcinsel midir?

Trans olmak bir cinsiyet kimliği, eşcinsellik ise cinsel yönelimdir. Transların cinsel yönelimleri eşcinsel, biseksüel, heteroseksüel ya da başka bir cinsel yönelim olabilir. Örneğin bir trans kadın aynı zamanda lezbiyen, bir trans erkek aynı zamanda gey olabilir.

Translar üçüncü cins midir?

Trans olmak üçüncü bir cinsiyet değil, cinsiyet kimliğidir. Trans kadınlar kadındır, trans erkekler erkektir. Ancak kendisini ikili cinsiyet rejimi dışında translar, non-binary kişiler de vardır. Cinsiyet sayıyla sayılamayacak kadar çok ve çeşitlidir.

İnterseksler kendilerini kadın, erkek ya da interseks/üçüncü cinsiyet olarak mı tanımlıyorlar?

İnterseksler çoğu zaman çocuk yaşta tıbbi müdahaleye zorlandıkları ve toplumsal baskı altında kalıyorlar ve kendilerine ikili cinsiyet rejimi içerisinde bir cinsiyet atanıyor. Bu atamayı tıbbi müdahale takip ediyor. Ancak interseksler, interseks olmayanlar gibi farklı farklı cinsiyet ve cinsiyet kimliğinde olabilir. Bilmenin tek yolu kendi beyan ve iradelerini dikkate almaktır.

Bir kişinin interseks olması cinsiyetinin muğlak, belirsiz, saptanamamış olduğu anlamına mı gelir?

Hayır. İntersekslerin “belirsiz” olarak kategorize edilmelerinin sebebi toplumda cinsiyetin hâlâ sadece “kadın” ve “erkek” ikiliğine sıkıştırılmış olmasıdır. İnterseksi belirsiz, bilinmeyen cinsiyet olarak görmek saygısızca ve intersekslerin bedenlerinin meşruiyetini hiçe sayan bir tutumdur. Bu tutum intersekslerin bedensel bütünlüğünün istenmeyen tıbbi müdahalelerle bozulabilmesine de yol açar.

İnterseks ve translar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

En önemli farklılıklardan biri tıbbi alandadır. İnterseks kişiler rızaları dışında geri döndürülemez tıbbi müdahalelere maruz bırakılmaktadır. Translar ise kendileri rıza gösterdikleri halde bedenlerini ait oldukları cinsiyete göre yapılandırmak için istedikleri tıbbi müdahalelere erişememektedir. İnterseks bedenle ilgilidir. İnterseks olmak erkek ve kadın bedenleriyle ilgili toplumsal ve tıbbi normlara uymayan bir bedenle doğmak anlamına gelir. Trans ise cinsiyet kimliği ile ilgilidir. Trans olmak kişinin ona doğuştan atanan cinsiyetten farklı bir cinsiyette olmasıdır. Trans bireylerin çoğu tıbbi ve sosyal kadın ya da erkek normlarına uygun bedenlerle doğarlar. İnterseks ve transların ortak noktalarından biri de pek çok ülkede yasal tanınırılık ve kendi kaderini tayin etme haklarının verilmemesi. İnterseksler rızaları dışında tıbbi müdahaleye maruz kalarak, translar ise istedikleri tıbbi yardıma ve yasal tanınmaya erişemeyerek bu haklardan mahrum bırakılıyor. Her iki grup da ikili cinsiyet sisteminin hüküm sürdüğü toplum içinde okullar, işyerleri, spor gibi farklı alanlarda ayrımcılık ve insan hakları ihlallerine maruz kalıyor.

Doktorlar bir çocuğun “gerçek” cinsiyetinin oğlan ya da kız olduğunu söylüyorsa, bu çocuk interseks bedenini “gerçek” cinsiyetiyle uyumlayan tedavilerden fayda görmez mi?

Doğumda “gerçek” cinsiyeti tespit etmek gibi bir şey yoktur. “Gerçek” cinsiyet olarak görülen iki cinsiyet,

yani kadın ve erkek, bütün cinsiyet spektrumunu yanıtmaya yetmez. Çocuğun cinsiyet karakteristiklerini yapay şekilde değiştirerek ikili cinsiyet normlarına uydurmayı amaçlayan tedaviler, çocuğun fiziksel özerklik ve bedensel bütünlüğüne karşı açık bir ihlaldir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, interseks çocuklar üzerinde rıza dışı gerçekleştirilen ve tıbben gereksiz cerrahi ve diğer müdahalelerin, çoğunlukla geri döndürülemez sonuçlara, ciddi fiziksel ve psikolojik sıkıntılara yol açtığını, bunların çocuğun insan haklarını ihlal eden zararlı uygulamalar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, interseks çocuklar dahi, bir çocuğun gelecekteki cinsiyet kimliğini öngörmek imkansızdır.

Non-binary'ler trans mıdır? Kadın ve erkek midir?

Her non-binary kişinin cinsiyet kimliği aynı değildir. Bir non-binary kişi kendini trans şemsiyesi altında tanımlarken başka bir non-binary kişi tanımlamayabilir; tanımladıkları noktalar birbirinden farklılık gösterebilir. Trans deneyimli ya da değil, bir non-binary kişi kendini cinsiyetin kadın ve erkek arasında tanımlandığı spektrumda konumlayabileceği gibi bu iki cinsiyetten bağımsız bir cinsiyete de işaret ediyor olabilir. Bu soruların genel geçer bir cevabı olması, cinsiyet kimliği deneyimlemesi karmaşık ve çeşitli bir olgu olduğundan, mümkün değildir.

Non-binary’ler eşcinsel olabilir mi?

Non-binary cinsiyet kimliğine işaret ederken eşcinsellik bir cinsel yönelimdir. Non-binary’ler, kadınlar ve erkekler gibi eşcinsel ve bi+ olabilir. Cinsiyetlere dair deneyim çeşitliliğinin görünürlüğüyle birlikte çeşitli cinsel yönelimlerden kişiler non-binary cinsiyet kimliğine ilişkin deneyimin biricikliğini görünür kılmıştır.

Non-binary’lerin biseksüel olması gerekmez mi?

Non-binary’lerin ya da başka cinsiyetten kişilerin, herhangi bir cinsel yönelime sahip olması gerektiğini söylemek ayrımcı bir şiddet pratiğidir. Kişilerin cinsel yönelimleri, beyanları neyse odur. Non-binary bir kişiye “ne olması gerektiğini” söylemek, ikili cinsiyet rejiminden beslenerek kişinin özbelirlenim hakkını ihlal etmektir.

KAYNAKÇA VE OKUMA ÖNERİLERİ

- Sıkça Sorulan Sorular, Dokuzuncu baskı, Kaos GL, 2020
- Cinsiyet Geçiş Kılavuzu, SPoD, 2017
- İnterseks Bireylerin İnsan Haklarını Savunmak; Kaos GL, Pembe Hayat & İnterseks Anatolya, 2016
- Söylemekten Çekinme: Lezbiyen, İkinci baskı, Kaos GL, 2019
- Bi+seksüeller Burada!, İkinci baskı, Kaos GL, 2019
- Açık Sözlük, Kaos GL, 2020
- İkiliğin Dışında ve Ötesinde: Non-binary, Kaos GL, 2021
- HIV Hakkında Sıkça Sorulan Sorular, Kaos GL, 2016
- karoasarti.com
- bitopya.org

